

Sisäministeriö

Viite: VN/6327/2022

Asia: Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta

Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan säätiö, jonka tarkoituksena on tukea kansalaisten velkaongelmien ehkäisyä ja niiden ratkaisemiseen tähtääviä toimintoja. Aivan erityisesti säätiö edustaa niiden henkilöiden näkökulmaa, jotka ovat itse kokeneet talous- ja velkaongelmia. Annamme säätiössä taloudellista neuvontaa, takaamme järjestelyluottoja, myönämme luottoja sosiaalisin perustein, edistämme velkojen sovittelua ja kehitämme välineitä taloudenhallinnan tueksi sekä ennen kaikkea tuomme esiin epäkohtia esim. lainsäädännössä.

Lisätietoja:

hallituksen puheenjohtaja Outi Ruishalme, outi.ruishalme@saunalahti.fi, p. 040 5426164

lakimies Minna Backman, minna.backman@takuusaatio.fi, p. 040 526 3895

Takuusäätiö sr.

Outi Ruishalme
hallituksen puheenjohtaja

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä ehdotuksesta arpajaislain muuttamisesta.

Rahoitusmalliuudistuksen tavoitteet ovat perusteltuja mutta uudistus herättää myös huolia

Takuusäätiön arvion mukaan nyt esitettävä rahoitusmalliuudistus on merkittävä, ja sen tavoitteet ovat perusteltuja. On perusteltua erottaa rahapeliuottojen ja kansalaisjärjestöjen sekä muiden pelituotoista rahoitettavien toimintojen välinen kytkös. Samalla on tärkeää turvata kansalaisjärjestöjen riittävä rahoitus ja ylläpitää yksinoikeuteen perustuvaa rahapelijärjestelmä sekä turvata rahapelaamisen ongelmien ehkäisy ja hoito.

Takuusäätiön korostaa, että uudistuksen yhteydessä on varmistettava kansalaisjärjestöjen toimintaresurssit, itsenäinen asema sekä mahdollisuudet autonomiseen ja vaikuttavaan toimintaan.

Nyt esitetyt arpajaislain muutokset purkavat järjestöjen toiminnan rahoittamisen ja rahapeli-toiminnasta tuottojen välisen yhteyden. Nykyisessä toimintamallissa rahapelien järjestämisen lainmukaisuudella ja eettisyydellä on ollut merkitystä useille rahapeli-toiminnan tuotoista rahoitetuille järjestöille. Tämän vuoksi ne ovat olleet mukana kantamassa huolta pelihaittojen vähentämistyössä.

Rahapelihaittatyötä tekevän Takuusäätiön arvion mukaan rahapeli-toiminnan tuottojen ja käytön välisen yhteyden katkeaminen vähentää merkittävästi rahapelihaittojen vähentämiseksi tehtävästä työstä kiinnostunutta toimijajoukkoa. On tärkeää arvioida ja seurata, aiheuttaako uudistus lisäpaineita rahapelihaittojen vähentämisessä hyvin toimivaksi osoittautuneen yksinoikeusjärjestelmän purkamiseksi.

Rahapelihaittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen kiinnitettävä erityistä huomiota

Rahapelaamiseen liittyy aina riskejä. Se voi pahimmillaan johtaa riippuvuuteen, jolla on merkittäviä kielteisiä seurauksia pelaajan lisäksi myös hänen lähipiirilleen.

Uudistuksen jälkeenkin suomalaisen rahapeli-toiminnan lähtökohtana ja järjestämistavan ehtona on Takuusäätiön näkemyksen mukaan oltava rahapelihaittojen vähentäminen. Tämän on pysyttävä jatkossakin arpajaislain ja sen soveltamisen kirkkaimpana tavoitteena. Lähtökohtana on oltava, että valittu toimintatapa mahdollistaa parhaan tuloksen saavuttamisen rahapelihaittojen ehkäisemisessä ja korjaamisessa. Rahapelihaittoja ehkäisevä ja korjaava työ ei saa jäädä vain riippuvuuksien parissa työskentelevien harteille.

Arpajaislain uudistamisessa on erikseen varmistettava myös se, että omistaja valvoo rahapeli-toiminnan järjestämisen osalta sitä, että pelihaittoja ehkäistään ja vähennetään sekä lainsäädännön edellyttämällä tavalla riittävästi että myös rahapelien kokonaishaitat huomioiden.

Rahoitustaso turvattava valtasuhteista riippumatta

Kuten uudistuksen tavoitteeksi on kirjattu, järjestöjen riittävä rahoitus tulee uudessa järjestelmässä turvata siten, että se mahdollistaa pitkäjänteisen työn kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Liikasen työryhmän ehdotuksen mukaisesti järjestöjen rahoituksen vakaa taso tulee turvata luomalla yli hallituskauden kestävä kehyslinjaus järjestöjen rahoituksesta.

Nyt esitetyn mallin uutena epävarmuustekijänä järjestöjen terveyttä ja hyvinvointia edistävän työn rahoituksessa tulee olemaan kulloistenkin hallitusten politiikka ja suhtautuminen järjestöjen toteuttamaan työhön.

Jatkossa sosiaali- ja terveysalan järjestöille kohdistettavan avustusmäärärahan tasosta esitetään päätettävän vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön menoeränä. Toteutuessaan tämä uudistus heikentää järjestöjen rahoituksen ennakoitavuutta ja järjestöjen autonomiaa. Järjestötoiminnan autonomian ja riippumattomuuden kunnioittaminen tulee varmistaa tässä uudistuksessa.

Rahoitusjärjestelmää uudistettaessa on mahdollistettava järjestöille myös oman varainhankinnan toteuttaminen järjestön yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Nykyisellään esim. sosiaali- ja terveysjärjestöjä rahoittavan STEA:n avustustoiminta ei sitä mahdollista, vaan aktiivisuus omassa varainhankinnassa vähentää välittömästi avustuksia.

Järjestöjen asiantuntemusta hyödynnettävä jatkossakin

Rahapeliongelmiin ehkäisyä sekä ongelmapelaajien ja heidän läheistensä tukea toteuttavat pääosin sosiaali- ja terveysjärjestöt. Jotta rahapelaamisen vastuullisessa toteuttamisessa pystytään jatkossakin ottamaan huomioon kaikki relevantit näkökulmat, tulee rahapelijärjestelmää valvovissa ja toimintaa ohjaavissa toimielimissä olla edustettuna se osaaminen ja kokemus, jota sosiaali- ja terveysjärjestöillä on rahapelihaittatyöstä.

Kansalaisjärjestöt ovat tärkeä osa demokraattista yhteiskuntaa. Järjestöjen kautta mahdollistuu monenlainen vapaaehtoistoiminta ja erilaisten sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja tuki ongelmia kohdanneille. Järjestöt ovat kautta vuosien toimineet myös innovaattoreina ja varhaisen tuen nopeina kehittäjinä erilaisten sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi. Järjestöjen kyky reagoida nopeasti esim. koronapandemian aiheuttamiin ongelmiin on hyvä osoitus tästä. Vahva kansalaisyhteiskunta on koko yhteiskunnan etu ja vaatii rakentuakseen myös sen, että järjestöillä on mahdollisuus päästä osallisiksi vaikuttamaan rahoituksensa strategiaan tavoitteisiin ja painopisteisiin.

Avustusten koordinointi tehostaa ja kehittää toimintaa

Takuusäätiö esittää muiden sosiaali- ja terveysjärjestöjen tavoin, että arpajaislain uudistustyön jatkona selvitetään mahdollisuudet koota järjestöjen avustustoiminta koordinoitusti yhteiseen avustuskeskukseen. Takuusäätiön arvion mukaan avustuskeskuksen kautta olisi mahdollista tehostaa valtionavustustoiminnan resurssien hallinnointia ja yhdenmukaistaa avustuskäytäntöjä. Tämän kautta järjestötoiminnan kehittymismahdollisuudet paranisivat, rajapinnat ylittävä yhteistyö olisi todennäköisempää sekä järjestöjen toiminnan vaikuttavuutta olisi helpompaa tarkastella. Myös järjestöjen kohtelun yhdenmukaisuuden toteutumisedellytykset ja järjestötoiminnan autonomian säilyminen olisi varmempaa.